

Jani Toivola vihr ym.

Kirjallinen kysymys sateenkaariperheiden perhevapaista

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksella oli kunnianhimoinen tavoite toteuttaa perhevapaaudistus, joka olisi lisännyt kokonaisvaltaisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vanhemmuudessa. Ikävä kyllä, uudistus kaatui, eikä sitä toteuteta tällä hallituskaudella. Hallituksella on vielä kuitenkin mahdollisuus edistää sateenkaariperheiden oikeuksia, sillä sateenkaariperheet ovat tällä hetkellä erittäin eriarvoisessa asemassa verrattuna muihin perheisiin. Hallitus voi korjata näiden perheiden epäoikeudenmukaisen tilanteen pienillä lakiteknisillä muutoksilla ilman suuria lisäkustannuksia.

Ministeri Annika Saarikko totesi blogissaan perhevapaaudistuksen kaatumisen jälkeen, että monimuotoisten perheiden asema on nykyisessä lainsäädännössämme hyvin epätasa-arvoinen. Ministeri huomautti, että sateenkaari- ja adoptioperheiden huomioiminen lainsäädännössä muiden perheiden kanssa olisi edullista ja nopeasti korjattavissa. Onkin hienoa, että ministeri Saarikko on nostanut ongelman esille ja ilmaissut halunsa edistää sateenkaari- ja monimuotoisten perheiden tasa-arvoista asemaa. Hallitus on kehysriihessä vahvistanut adoptio- ja monikkoperheiden sekä lapsesta yksin huolehtivien äitien asemaa perhevapaaajärjestelmässä, mikä on erittäin tervetullut ja tärkeä edistysaskel. Sateenkaariperheet jäävät parannuksesta huolimatta epätasa-arvoiseen asemaan verrattuina muihin perheisiin.

Perhevapaaajärjestelmän pitäisi huomioida kaikenlaiset perheet mukaan lukien sateenkaariperheet. Jokaisella perheellä riippumatta perhemuodosta pitäisi olla yhtäläiset oikeudet, mutta perheiden yhdenvertainen kohtelu ei nykyisellään toteudu. Ongelmakohtia on lukuisia. Ne haittaavat perheiden arkipäiväistä elämää ja aiheuttavat eriarvoisuutta erilaisten perheiden välillä. Eriyisesti taloudellisten etuuksien rakenteelliset epäkohdat asettavat perheet epätasa-arvoiseen asemaan. Perhepoliittisissa päätöksissä sateenkaariperheiden todellisuus pitää ottaa huomioon alusta lähtien, jotta kaikkia perheitä kohdeltaisiin yhdenmukaisesti.

Perhevapaiden uudistaminen sateenkaariperheiden osalta olisi merkittävä askel kohti tasa-arvoista ja yhdenvertaista perhepolitiikkaa. Vaikka laaja perhevapaaudistus ei tällä hallituskaudella enää ole mahdollinen, hallitus voi korjata sateenkaariperheiden kohtaamat vääryydet ja asettaa heidät samalle viivalle muiden perheiden kanssa. Keskeisimpiä ongelma-kohtia ovat isyysraha, isyysvapaa ja ylipäättään sukupuolittunut terminologia, joka hankaloittaa perheiden oikeutta valtion tarjoamiin tukiin.

Tällä hetkellä oikeus isyysrahaan on rajallinen. Lapsen kaikille tosiasiallisille vanhemmille tulee myöntää oikeus isyysrahaan siten, että lapsen molempien juridisten vanhempien rekisteröidyillä puolisoilla taikka avio- tai avopuolisoilla on itsenäinen oikeus isyysrahaan. Minimissään pitää

Kirjallinen kysymys KK 139/2018 vp

myöntää oikeus isyysrahaan miehelle, joka luovuttaa lapsen adoptoitavaksi mutta jolle vahvistetaan yhteydenpito-oikeus lapseen adoption jälkeen uuden adoptiolain mahdollistamalla tavalla. Isyysraha tukee yhteydenpito-oikeuden toteutumista. Samoin isyysraha-oikeus tulee minimissään myöntää lapsen kaikille juridisille huoltajille, vaikka heitä olisi äidin lisäksi useampi kuin yksi. Käytännössä lapsella on apilaperheissä enintään kolme juridista huoltajaa.

Vanhempainrahaa voi käyttää äidin puoliso sukupuolesta riippumatta, mutta isän puoliso, sukupuoli riippumatta, ei ole oikeutta vanhempainrahaan. Tällainen käytäntö lisää eriarvoisuutta ja syrjii tietyntylaisia perheitä sukupuolen perusteella. Vanhempainrahaa on uudistettava niin, että oikeus käyttää vanhempainrahaa pitäisi olla äidin puolison lisäksi myös isän puolisoilla. Tämä väärä voidaan helposti korjata, ja tullessaan ratkaistuksi se edistäisi myös esimerkiksi uusperheiden tilannetta.

Lisäksi naisparin "isyysvapaa" tulee muuttaa lapsikohtaiseksi siten, että oikeus pitämättömiin isyysrahapäiviin voidaan siirtää puolisoille, jos isyysrahaan oikeutetulla alkaa äitiysraha-kausi ennen kuin edellinen, isyysrahaan oikeuttava lapsi on täyttänyt kaksi vuotta. Myös sairausvakuutuslain terminologia ja etuuksien nimet tulee muuttaa sukupuolineutraaleiksi ja kuvaavammiksi. Tämä estää myös sekaannuksia, jos lapsen synnyttäjä on juridisesti mies tai jos lapsen siittäjä on juridisesti nainen. Lakiin pitää kirjata, että ihmisillä on oikeus perhevapaisiin, vaikka synnyttäjä olisi juridisesti mies tai lapsen biologinen isä olisi juridisesti nainen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä tavoin hallitus aikoo edistää sateenkaari-perheiden tasa-arvoista asemaa perhevapaajärjestelmässä?

Helsingissä 16.4.2018

Jani Toivola vihr
Aino-Kaisa Pekonen vas
Olli-Poika Parviainen vihr
Sari Multala kok